

Zastoj u pregovorima s Italijom. - Ostavka njemačke vlade

Bilješke

Sjednica ministarskog vijeća.
Beograd 12. VIII.

Danas prije podne održana je sjednica ministarskog vijeća, koju je sazvao zamjenik zastupnika predsjedničke vlade Trifunović — Sjednici su prisustvovali ministri: Simonović, Miletić, Miličević, Stojadinović i Vujičić. G. Vujičić je saopćio ministrima nove detalje, koje je dobio o bijegu Radića. Zatim je govoreno još o nekim tekućim pitanjima. — I tako ministarsko vijeće u Beogradu još uvijek vijeća o »bijegu« narodnog zastupnika i predsjednika HRSS g. Radića, koji se nalazi na teritoriju naše države. Zar slobodni građani ne smiju se slobodne kretati ni u vlastitoj državi?

NOVA BUGARSKA STRANKA. Potpomaganje sadanje vlade.

(Posebni brzojav »Jutarnjeg Lista«.)

Sofija, 12. VIII. Demokrati, radikalni i progresisti slili su se u jednu stranku. — Nova stranka je izjavila, da će potpomagati Cankovljevu kabinet i da u današnju vladu ima potpuno povjerenje.

OSUĐJENI BUGARSKI KOMUNISTI.

Četiri smrtno osude.

(Posebni brzojav »Jutarnjeg Lista«.)

Sofija, 12. VIII. U Plevni je jučer izrečena osuda protiv nekih komunisti, koji su sudjelovali u pripremanju revolucije protiv Cankovljeve vlade. — Četvorica su osudjeni na smrt, dva na doživotnu tamnicu, a ostali na tamnicu od 3 do 5 godina. Devet ih je riješeno.

SMANJENJE NAORUŽAVANJA I ITALIJA.

Talijani se osjećaju osamljeni.

(Posebni brzojav »Jutarnjeg Lista«.)

Rim, 12. VIII. Predstavnici talijanske vlade u komisiji Saveza Naroda za smanjenje naoružanje uložili su prosvjed protiv odluke ove komisije, naročito protiv projekta ugovora o smanjenju naoružanja, koji je izradila komisija. Talijani se protive, da se između pojedinih država zaključuje posebni ugovor o smanjenju naoružanja, jer bi time moglo da se dogodi po mišljenju Talijana, da se nekolike države udruže na štetu drugih. — Iz ovoga se jasno razabire, da se Italija u Evropi osjeća osamljena i da Savez Naroda hoće da prisili, da spriječi staranje Saveza među državama.

BELGIJSKI PREGOVORI O ZAJMU

U Parisu i u Londonu.

(Posebni brzojav »Jutarnjeg Lista«.)

Bruxelles, 12. VIII. Jutrašnje novine javljaju, da pregovori preduzeti između belgijske Narodne Banke i francuskih financiera idu za tim, da Belgija zaključi u Francuskoj jedan zajam od 400 do 500 milijuna francuskih franaka. Doznaje se, da je Belgija slične pregovore povelu i u Londonu. Oba zajma imala bi da budu upotrebljena za sanaciju valute.

VELIKI POŽAR U LYONU. Nastradali izložbeni objekti.

(Posebni brzojav »Jutarnjeg Lista«.)

Paris, 12. VIII. Kako javljaju jutarnji listovi prošle noći pojavio se u Lyonu veliki požar. Izgorjeli su objekti sa lyonske izložbe od 1914. godine, koji su bili od velike vrijednosti.

ODLAZAK JUGOSLAVENSKE DELEGACIJE IZ RIMA

Talijanski predlozi. — Uoči konačne odluke.

(Posebni brzojav »Jutarnjeg Lista«.)

* RIM, 12. VIII. Rad paritetne komisije je opet zastao. Isto pitanje, koje je onemogućilo tok pregovora u Opatiji, dovelo je do ponovnog zastoj. Kako je poznato, paritetna komisija imala je prema santa margheritskim konvencijama zadaću, da konačno sistematizuje riječku državu i da prema odredbama rapalskog ugovora odredi granicu. Talijani su radu paritetne komisije na prvom koraku stavili nepremostive zapreke, što su zamicali pravo, da komisija sprovede razgraničenje Rijeke. Pitanje Baroša i Delt je napaljskim ugovorom jasno riješeno. Talijanska vlada je kušala, da ostavi to pitanje po strani i da mu skine politički karakter, naime da tom pitanju pripiše samo ekonomski momenat. Neprijepoman suverenitet naše države nad Barošem i Deltom Italiji smeta u sprovođenju njezinog plana, koji ide za tim, da posve skući našu vlast na Jadranu. To je bio razlog da Baroš i Delta nijesu bili emancipirani. Istodobno je iznešeno od strane Talijana pitanje konzorcija između Italije i Jugoslavije. Talijanski nacrt, kako je predložen, upravo je jedan monstrum u pravno-političkom i u ekonomskom pogledu. Argumenti, koje je naša delegacija u paritetnoj komisiji iznijela, bili su takojaki i neoborivi, da su Talijane stavili na jedan neodrživ teren, tako da su se povukli i ostavili čitav problem in suspenzo. Kad je tako talijanska vlada vidjela, da ima posla s ljudima, koji čitav problem poznavaju, pokušala je da izdvoji političku stranu od

ekonomske tako, da ostavi paritetnoj komisiji, da riješava ekonomska pitanja, a o političkoj strani je povelu direktne pregovore s ministrom vanjskih poslova u Beogradu. Formula, koju je Italija predlažala, išla je za tim, da se ne apliciraju ustanove rapalskog ugovora glede Baroše i Delt, naime da se i ovo pitanje uključi u red pitanja, koja zasjecaju u riječki problem. Tako iskrslo i pitanje djelomične aneksije Rijeke, gdje bi u konzorcij unišla riječka luka, Baroš i Delta, dok bi Rijeku ostala nezavisan grad i po strani od ove kombinacije. To bi imala da bude praktična baza, koju je Mussolini predložio za riješenje riječkog pitanja. Ovaj projekat ne zahvaća Brajdice, kao što je to bilo u prvom projektu, nego se ograničuje na Baroš i Deltu. Glede naše kabotaže predviđene su neke klauzule, po kojima bi se kabotaža mogla da vrši. Jugoslavenska delegacija nakon što je saslušala ove talijanske predloge i podvrgla ih kritici odlazi u Beograd, da se stavi u kontakt s vladom i savjetodavnom komisijom. Jugoslavenska delegacija, kao i talijanska, drže se rezervirano. Ove informacije crpljene su iz talijanskog vrela. U talijanskim političkim krugovima drže, da će riješenje riječkog pitanja biti riješeno skorih dana, odmah poslije povratka jugoslavenske delegacije u Rim, koji bi imao uslijediti dne 21. o. m. Talijanska delegacija takodjer se razišla. Na 21. o. m. zakazana je sjednica paritetne komisije.

RUSKA DELEGACIJA U BEOGRADU.

Pregovori o uspostavi veze s Rusijom.

(Posebna telefonska vijest »Jutarnjeg Lista«.)

BEOGRAD, 12. VIII. U Beograd je stigla jedna sovjetska delegacija sa 12 osoba. Delegati su odsjeli u Hotelu Palace. Tvrdi se, da su došli pod vidom misije crvenog Krsta, da kao

oficijozni delegati Rusije pregovaraju s vladom o trgovačko-ekonomskim i političko-diplomatskim pitanjima.

NEPRIHVACENA OSTAVKA CUNOVOG KABINETA Kritičan položaj u Berlinu. -- Mjere predsjednika Eberta

(Posebni brzojavi »Jutarnjeg Lista«.)

* BERLIN, 12. VIII. Cunov kabinet je na sinočnoj sjednici, koja je trajala do 10 sati u noći odlučio, da preda ostavku, pošto su socialisti zaključili, da će se u ponedjeljak pridružiti komunistima i glasati vladu nepovjerenje. Medjutim predsjednik Ebert odbio je da primi vladinu demisiju. Time je vladu doveo u položaj da padne u parlamentu. Sutrašnja sjednica se očekuje s napetošću. Osim komunisti i socijalista glasovati će protiv vlade i katolički centum. U Berlinu situacija medjutim postaje sve kritičnija. Sinoć su stupili u štrajk namještenici svih berlinskih elektra-

na, tako da je tramvajski promet bio obustavljen. U tvornici Siemens štrajk je općenit.

* BERLIN, 12. VIII. Predsjednik Ebert izdao je naredjenje svim policijskim vlastima, da poduzmu sve nužne mjere za održanje mira. Isto tako je izdan nalog, da se štampa podvrgne strogoj kontroli i da se obustave listovi, koji budu pisali protiv republike. U Münchenu je već obustavljen na 8 dana »Münchener Post«.

MÜNCHEN, 12. VIII. Povodom zabrane Münchener Posta, tipografi su zaključili da štrajkuju sve dotle, dok se ne dozvoli listu da izlazi.

DIO BEOGRADSKOG PROSVJETNOG PROGRAMA

Izjave ministra prosvjete

(Posebna telefonska vijest »Jutarnjeg lista«.)

Beograd, 12. VIII. Ministar prosvjete Miša Trifunović prije svoga odlaska u Neuhaus kod Celja, primio je danas prije podne novinare da im dade neka obavještenja o prosvjetnoj politici. Odmah na početku svoga govora naglasio je ministar, da se prosvjeta poslije prošlih ratova nalazi u jednog prelaznoj dobi,

»Na jesen podnijet ću Skupštini nekoliko prosvjetnih zakona, koji još nisu podnešeni. Zakon o srednjim školama, nalazi se već pred Skupštinom, a podnijet ću još zakon o sveučilištima, o prosvjetnom savjetu itd. Dosada mi nismo imali jedinstva u pogledu programa nastave niti u pogledu administracije. Jedan režim

vladao je u Srbiji zajedno s Vojvodinom i Crnom Gorom, a u drugim pokrajinama vladao je sasvim drugi režim. Sve je to otežavalo rad. Na jesen ćemo dakle imati jedno zakonodavstvo za cijelu državu i o osnovnim školama i o sveučilištima, itd. Cio prosvjetni sistem bit će postavljen na jednoj liniji.

Na pitanje, da li je izradjen jedan prosvjetni program ministar veli: »Strogo uzevši još nije izradjen čisti prosvjetni program. Ja sam odredio jednu veliku komisiju, članova Akademije Nauka, profesora univerziteta i srednjih škola, koja će početkom naredne školske godine početi raditi cio jedan prosvjetni plan za našu državu, od osnovnih škola pa do univerziteta. Mora se dakle imati jedna čista i jasna prosvjetna politika«.

O pitanju profesora rekao je ministar — »Profesori su pred kraj školske godine tražili, da im se poboljša materijalno stanje. To njihovo materijalno stanje bit će zadovoljeno zakonom o činovnicima, koji u pogledu materijalne strane stupa na snagu 1. listopada.« O stanju prosvjete izjavio je ministar: »Kad bacimo pogled po cijeloj našoj zemlji, vidimo, da su najslabije prosvjetne prilike u Južnoj Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Tim krajevima mora se posvetiti najveća pažnja. Moraju se odrediti veće svote u svrhu podizanja škole specijalno u Južnoj Srbiji, gdje ima najviše nepismenih. Broj osnovnih škola mora se neprestano povećavati i prema tom povećat će se broj učitelja.

O otvaranju talijanskih pučkih škola u Dalmaciji veli ministar, da u mnogim pogledima još nisu raščišćena pitanja, ali mi ćemo se strogo držati rapalskog ugovora i St. Margheritskih konvencija. Na pitanje, da li će se likvidirati prosvjetni odsjek kod pokrajinske uprave u Zagrebu g. Trifunović je izjavio, da je bivši šef toga odsjeka smijenjen, jer je izabran za direktora više pedagoške škole, a sada tu dužnost vrši Jemrić, predstojnik u odjeljenju za prosvjetu. Možda se ne će imenovati stalna ličnost za taj položaj. Oblasni inspektori vršit će nadzor nad školama i biti će u direktnoj vezi s ministarstvom prosvjete u Beogradu. O izjednačenju jezika nije kompetentno samo ministarstvo prosvjete, već i prosvjetni savez. Sva prosvjetna tijela ima da se bave pitanjem, da li će se uvesti ćirilica ili latinica, ekavština ili ijekavština itd. Na koncu je još ministar rekao, da na jesen, kad pred skupštinu dođe zakon o univerzitetima, postoji mogućnost, da će neki univerziteti dobiti izvjesno smanjenje, dotično da će biti fakulteti reducirani. Za subotički i skopljanski fakultet odgovorio je ministar, da postoje radi viših interesa — državnih. — Što se tiče Sarajeva izjavio je, da Sarajevu treba apsolutno pomoći i to što prije treba mu dati jednu višu školu za akademsko izobraženje pučanstva. Misli, da bi se tamo mogla veoma lako otvoriti jedna visoka tehnička škola.

ANGORSKA NARODNA SKUPŠTINA.

(Posebni brzojav »Jutarnjeg Lista«.)

Angora, 12. VIII. Danas je otvorena narodna skupština izabrana za privremenog predsjednika Alef Huada-pašu.

ZAGREBAČKA GRADJANSKA ČETA

1789—1813.

Od pametara imao je grad Zagreb svoje stražare, koji su obavljali stražu u noći po gradu i po gradskim zidinama, a naročito u ratno vrijeme, a uz ove bili su i vratari gradski, koji su pazili na gradska vrata. Tamo već od najstarijih vremena često dolazi u grad i kraljevska posada, a po koji put i carska. To se osobito događalo u XVI. vijeku. Kasnije znadu dolaziti u grad i krajiški vojnici i zapovjednici što sve nije bilo na veliko veselje građana.

Sama općina gradska nije sve do pod izmak XVIII. vijeka imala posebne svoje organizovane građanske čete. Ova se je tek organizovala g. 1789., kad su prijetile i ovdje posljedice francuske revolucije, i kad je proglašen ustanak (insurrectio) na obranu tadanje Austrije.

Tako evo u to doba organizira grad svoju građansku četu. Kako je bilo u varoši gradjana Hrvata i Nijemaca, to su svaki za sebe imali u građanskoj četi svoja odijeljenja.

Kada se je 6 juna 1790. u Zagrebu slavila slava krunisanja kralja Leopolda II. sačinjena je za građansku zagrebačku vojsku njemačke narodnosti zasebna zastava, koja je bila vrlo zaborana Hrvatima zagrebačkim gradjanima, koji su stajali u varoškoj građanskoj četi, koja je već otprije imala svoju zastavu. To svoje ogorčenje osobito je iskazivao gumbarski ceh zagrebački. Kad su se činile pripreme za svečanu slavu tijelovsku g. 1701. (na dan 23. juna) podastriješe 21. juna Mato Cvetković i Mihajlo Dumbović sa nekim drugovima njemačke narodnosti svečani prosvjed protiv ove njemačke zastave. Ovi su doslovno upraveli na magistrat zagrebački ovaj protest:

Amptissime Magistratus! Poklem kak stanovnik ovoga varoša zagrebačkoga od negda vsigdar pod jednoga zapovednika i jednu zastavu spadali bi bili, kajti pako prihodniki naši nemški, najmre ljudi nemški, le-to sada tekuće zastavu njihovu njim poseb napravil: i po tom od nas domačeh Horvatom razlučili, niti takovi na općinsku službu prez njihove zastave nikak ne bi se dali.

Da pako tak narava človeka, kak takaj i pravice sobum bi donasale, da človek k mestu, vu koje dojde i k pravicom onoga orsaga podati se mora.

Za to, da kakova zmešarija ali kaj goršega možebiti med nami i prihodniki našemi zbog čina takvooga pripetilo se ne bi, prosimo plemenitoga magistratuša za zastavu, koju pre rečeni prihodniki naši njim napravili bi bili, dal od njih vuzeti, ter takove pod našu domaču zastavu podegnati i nami zjedinit kak i prevlje bi bili dostojal bude, čemu morebiti ako prerečeni stanovniki naši privoljeti ali podati ne bi se hoteli, tak vu takovom pripečenju sud pravice nam zaderžavajući, kak takaj decretuma na ovu našu inštanciju, kojega nam vsikak dati drugi i zadnji put prosec čakajući ostajemo vu Zagrebu 21. junij 791. (slijedi latinski): vrijednomu magistratu najpokorniji i vječno vjerni Hrvati grada Zagreba i neki od njemačkih gradjana po Matiji Cvetkoviću i Mihajlu Dumboviću.

Kako vidimo to svi svjesni Hrvati po drugi put i zadnji put traže od magistrata. Ovu pretstavku podastro je »tribun puka« Josip Daškoci gradskom magistratu, koji je na svojoj sjednici 22 juna o tom raspravljao. Po zaključku magistrata dobio je gradski kapetan nalog, da spreči svaku »paradu« na tijelovskom ophodu na Kaptolu 23. mj. a da ne bi došlo do izgreda između Hrvata i Nijemaca zagrebačkih gradjana. Ujedno je odredio, da se taj spor raspravi na budućoj magistratskoj sjednici, a dotle da imaju cehovski povjerenici ispitati, dali je ta mrznja protiv njemačke zastave jednodušna, ili samo od strane nekoliko osoba.

Tako je velika procesija tijelovska na Kaptolu ostala bez »parade« zagrebačke čete. Nu s toga je došlo na dan 25 u oči tijelovske procesije u gornjem gradu, do ozbiljnih izgreda. Tu se je na Markovom trgu održavala vježba varoške čete, koja je sutra dan na tijelovskoj procesiji imala nastupiti. Po svojoj prilici zbog spomenute »nemške zastave« došlo je do sukoba, u kojem su gradski ašešor Nikola Hozjak, gubar Mato Cvetković, tkalac Pavao Ivanković i postolar Josip Tepci napali gradjanima i desetnika plemića Ivana Lukinića, te za njim i pucali iz pušaka. Kako je sutrašnja procesija uspjela ne znamo. Nu već 27. u ponedjeljak, odredio je gradski magistrat istragu protiv toga javnoga izgreda, koju je imao provest Nikola Šošarić.

Kako se je to svršilo ne znamo. Kod toga je naravnije to, što su gradjani zagrebački Hrvati, tako odlučno ustali protiv tudjinske »nemške zastave« te ponos zovu Hrvatima. Tu bi dakle našli vijest o oduševljenom narodnom osjećaju u Zagrebu među zagrebačkim purgarima, čemu su svakako mnogo doprinijeli zaključci magjarskoga sabora g. 1790., koji su smjerali na magjarizaciju Hrvata.

Dok je s početka građanska četa zagrebačka složno istupala, počelo je s vremenom popuštati disciplina u njoj. Mnogi su svojevoljno i bez isprike izostali od vježba i parada, pak s toga je trebalo tu četu ponovno organizovati. O tom je osobito nastojao tadanji zamjenik gradskoga kapetana Stjepan Mlinarić, koji je gradskom magistratu prikazao skrapju nedisciplinu u građanskoj četi. Gradski je magistrat u svojoj sjednici 23. maja 1807. o tome raspravljao, te je odmah izdao propise za ovu građansku četu.

Prema ovim propisima imali su se uzeti u četu (cohors civica) sposobni i valjani gradjani, koje će Mlinarić odabrati i to 80 Hrvata i 80 Nijemaca, tako da cijela četa bude brojila 160 ljudi zajedno sa časnicima i potčasnicima, koji će imati dužnost ne samo istupati u četi, već i vršiti patrulle i druge službe u svrhu gradske sigurnosti.

Da pako ta četa bude sebi na diku, a nemanje i ovoj metropoli odredjena je i uniforma za četu. Za to se je imala upotrijebiti svota od 500 for. koja se je prema izvještaju Mlinarića nalazila u blagajni varoške čete, te dvije dugovine od sprovođa, kojima je četa prisustvovala ukupno 200 for. U koliko taj iznos ne bi bio dovoljan za nabavu sukna, to se manjak imao sabrati od gradjana, koji nijesu bili u četi.

Časnicima odredjena je slijedeća uniforma: »jankerl« (kaput) od tamno modroga jakoga sukna sa srebrnim »dragonom«, prsluk pako i hlače od jakoga bijeloga sukna. Momčad opet imala je dobiti »jankerl« od tamno modroga sukna sa bijelim okrajcima (tessera), prsluk od bijeloga a hlače od tamno modrog prostog sukna. Kapetan, kao zapovjednik čete imao je dobiti tamno modru uniformu (valjda istoga kroja) sa zlatnim gajtanima. Postavu i krojača imao je svaki potčasnik i momak na svoj račun napraviti. Takovu uniformu mogli su nositi samo u službi i kod raznih funkcija. Sukno ima pribaviti kapetan kod kojega domačega trgovca.

Gradjani, koji ne budu u varoškoj četi, dužni su po jedan put polaziti na patrulle i druge gradske službe sigurnosti, pod pretnjom globe od 1 for., ako ne bi izostajanje svoje temeljito ispričali.

Uz ove propise izdao je magistrat i »regulamentum« za varošku četu, koji je sadržavao 12. artikula. 1. Kapetan gradski kao zakoniti zapovjednik »oružanih gradjana Hrvata i Nijemaca« u varoškoj četi, svaki mjesec nadzirati »individualno stanje čete«, monturu, kapu (cassis) i oružje, sam

vježbati četu i izdavati odredbe. Opravdano izostalo je momka može drugi zamjenjivati. Svake godine ima podnašati magistratu izvještaj o četi. 2. Na blagdane ima kapetan vježbati četu i primati raport od stražmeštra, ubirati kazne, paziti da budu uniforme i oružje čisto. Potčasnike ima vježbati ili u »gradskoj palači« ili u svojoj kući.

3. Natporučnici i potporučnici imadu slušati kapetana i biti mu na pomoć. Niži u časti ima višega pozdravljati.

4. Stražmeštar dužan je voditi iskaz o računima, stanju i službi čete, o nedostacima uniforma i oružja, paziti na griješke momčadi po kapralu paziti na slučajevne smrti u četi.

5. Kapetan ima pozivati na vježbu. Tko neispričan izostane to plaća časnik 4, potčasnik 2, a momak 1 for. globe, što ulazi u blagajnu čete.

6. Zapovjedniku jedinom patri zapovjed. Mjesto za nastup čete odabire zapovjednik. Posluš ima vladati. Tko se o tom ogriješi plaća forint globe. Isto vrijedi, za onoga od čete, koji ne bi došao na sprovod druga.

7. Da se namakne sredstva za uzdržavanje potreba čete, dozvoljeno je i nadalje, kako je i dosad bilo, da može svatko dobiti četu za sprovod, budi hrvatsku ili njemačku »kompaniju«, ali za svaku plaća 50 for., u ime pristojbe za »paradu«.

8. Za nemare i propuste plaćaju se takodjer globe: kapral 1 for. 30 krajcara, stražmeštar 2 for., časnik 5 for.

9. Zabranjeno je izlaziti na parade ili vježbe s rasparanom ili poderanom uniformom, nečistom puškom ili bez kremena na njoj. Za takav nemar plaća momak prvi put forint, drugi put 1 for. 30 kraj., a za treći put ono što bude odredio magistrat. Potčasnik za prvi put dvostruko, a drugi put biva degradiran, a ako učini takav nemar i po treći put odredit će mu kaznu magistrat.

10. Uniforma se ne smije nositi za svakidnju potrebu, jedino hlače i to samo onaj, koji si ne može druge nabaviti. Časnici i momci ako tome protivno učine kažnjavaju se kaznama gore navedenima.

Tko god protiv ovih odredaba počini, te pozvan po kapetanu ne ispriča »restupak« ili omalovažuje presudu kapetanovu, kaznit će ga magistrat po svojoj presudi, a budu li okolnosti ozbiljne, to će se brisati iz građanstva.

11. Zbog većeg ugleda potvrdjivat će magistrat ili imenovati časnike i kapetana čete. Potčasnike pako, prema starom običaju, mogu imenovati zapovjednici kompanija.

12. Samo onaj, koji nastupi u uniformi »građansko-vojnom odijelju«, moći će na vijećnici gradskoj primiti oružje i druge potreštine. Ostaje vezan na građansku prisegu i uživa sva građanska preimućstva.

Ovim uredbama i naredbenikom uređjena je ili bolje rečeno reorganizovana je stara varoška četa, te se je i lijepo uredila i vršila svoju službu. Kad je slijedeće godine izašao dvorski dekret da se ne smije bez više dozvole u buduće osnivati ni kakove građanske čete, ni u kr. slob. varošima ni u privilegovanim trgovštima, a gdje su takove čete osnovane, da se prije, nego li se dokinu ima izvjestiti kralju otkad te čete opstojne, i da li za to imaju posebnu kraljevsku dozvolu. Namjesničko vijeće dostavilo je taj dekret do znanja zagrebačkom magistratu 9. marta 1808. Na 16. maja došlo je to u pretres u magistratskoj sjednici, te je povjereni kapetanu Giuri Kralju, da sastavi o upitnom izvješće.

Kapetan Kralj izvjestio je, da varoška četa u Zagrebu postoji od pamti vjeka, te da je u smislu zakon. članka 1. § 11. od g. 1805. o općem ustanku reorganizovana, dok nema trađa kakovoi posebnoj kraljevskoj dozvoli za nju, već se legalni opstanak njezin dovoljno može temeljiti iz duba postojećih zakona. Svrha je četi, da u jednako uniformi sudjeluje na paradama, naročito na tijelovskom ophodu i kod drugih svečanosti, te

vršiti važne dužnosti na »čast gradjan«. te čuvati unutarnji mir gradski, i biti spremna za svaki slučaj, te i vršiti noćne patrulle.

Kad je god. 1809. odredjen opć. ustanak protiv Francuza, otpočinje opet i važnost varošk. građanske čete. Već mjeseca marta popisivali su se u Zagrebu gradjani sposobni za oružje. Bilo ih je 316. 22. marta radilo se je o imenovanju kapetana i časnika građanske čete. Tu je došlo do nesloge, jer prva hrvatska kumpanija htjela je kapetana Valja, druga njemačka nekoga Venera ili Josipa Reitera. Tako se je atezalo i glede časnika. Sutradan je o tom raspravljala i magistratska sjednica. Tu je konačno riješeno, da budu samo jedan glavni kapetan i to Kralj, a imenovani su i za kumpanije časnici. Za prvu kumpaniju kapetan Gašpar Šošarić a za drugu Valentin Verner. Za obje kumpanije bio je samo jedan barjaktar i to Gjurio Knežević. Četi je još dodijeljeno 7 ordonanca na konjima i jedan pobožnik glavnoga zapovjednika. Sve to dojavljeno je biskupu Vrhovcu, kao banskom namjesniku, koji je s banom Gjulajem prihvatio sve uredbe varoške građanske čete, uz opasku, da će se za Zagreb posebni štatski časnik po banski postaviti.

Gotovo obje kumpanije imale su već gotove uniforme, na to je izbila između hrvatske i njemačke kumpanije nesuglasica, jer je potonja htjela imati druge boje hlače i druge neke razlike od prve kumpanije. Ovi neslogu riješio je magistrat 15. aprila kad je glede uniforme obih kumpanija izdao odredbu, koju su već nekakvim kompromisom obje kumpanije uglavile. Odredjeno je, da gradska građanska četa nosi trouglaste šeršire kao dosad sa perjanicom dolje crnom gore crvenom, kratki sukneni haljetak (reklec) poput vojničkih tamno modre boje sa crvenim »aufslagima«, duge svijetlo modre hlače sa crvenim žnorama i to momci sa mo običnu žnoru, potčasnici žnora nešto širu, a časnici tri žnore.

Još 24. marta uređen je za četu novi naredbenik (reglaman), koji je mnogo sličan sa već pomenutim, ali je mnogo oštiji.

Grad je svojoj građanskoj četi postavio veliko mar i brigu. Svake se je godine sačinjavao popis gradjana, koji su imali služiti u četi. Za kapetana Ivana Kukovića g. 1813. popisano je za građansku četu 376 momaka, od kojih je najmladji brojio 22 a najstariji 56 godina. Od ovih bilo je 285 pismenih ljudi. Po zanatu bilo je trgovaca, obrtnika, glazbenika, radnika, birtaša, itd. Među ovima knjižar Franjo Suppan, izradjivač igračkih karata Mato Habliček i slastičar Zanon. Od svih ovih odredjeno je za službu (straže i dr.) 342, dok je 5 mesara, 7 pekara, 7 mlinara i 7 Židova bilo oslobođeno od službe. Ovi su za to imali u blagajnu čete plaćati godišnji otkup: mesari 10, pekari 12, mlinari 12 a Židovi Jakob Stiegler, Jakob Weisz i Samuel Spitzer 25 for. ostali Židovi 10 for.

Svi su bili dužni pod oružjem služiti kod parada i str. za. Dubnjari i glazbenici su od straže bili slobodni. Magistrat je na svojoj sjednici 19. aprila odredio, da se više ne zovu kumpanije »horvatska« i »nemška«, već samo »prva« i »druga«, da se time dokine tvrđenje obih narodnosti. Ujedno je odredjena ista uniforma za sve. Ivan Delnegro ostao je i nadalje računovodjom čete. Imala se je napraviti i nova zastava čete.

Iza dovršenih Napoleonovih ratova kao da nekako zamire zagrebačka građanska četa koja se tek opet g. 1848. obnovila na neko vrijeme.

E. Laszowski

Užitak je za svakog, liječenje »iron-om« poradi njegovog izvrsnog teka i djelovanja. Proizvodi ga je Gradsko ljekarna. Zagreb.

Uvijek svježi dah iz ustiju uporabite Aseptin vode za njegovu usta i nos. Jako koncentrirana 20 Din. po bočici. Nobileor, Ilica 34, Zagreb.